

МНЕМОНІЧНА ВІЙНА ЯК ЗАСІБ МІЛІТАРИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Мотенко Я.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Використання комунікативних політичних технологій, що передбачають маніпуляцію з механізмами запам'ятовування і забуття є одним з засобів ведення гібридної війни, що знайшов своє застосування в умовах російської агресії проти України у 2014-2024 рр. Важливою складовою російських інформаційно-психологічних операцій стало застосування методів мнемонічної війни або «війни пам'яті» - штучної активізації колективних конфліктних спогадів з метою підпорядкування дій цивільного населення інтересам держави-агресора. Предметом пропонованої наукової розвідки є висвітлення особливостей використання «війни пам'яті» як політичної технології з метою масової мобілізації та мілітаризації російського суспільства для силового вирішення геополітичних завдань. Визначальною ознакою російської «мнемонічної війни» проти України стало залучення академічної спільноти як ретранслятора мілітаристського і реваншистського дискурсу. Так, наприклад, заснованому у 2012 р. Російському військово-історичному товариству (РВІТ) було доручено створення меморіалів, розробку шкільних підручників, організацію військово-історичних фестивалів та екскурсій для школярів (проект «Дороги перемоги»). Домінантною складовою роботи РВІТ стала інформаційна підтримка російської військової агресії в Україні. У своїх роботах співробітники РВІТ ототожнювали так звану «спеціальну військову операцію» (СВО) в Україні з німецько-радянською війною 1941-1945 рр., повторюючи кремлівські наративи про необхідність «денацифікації України». На думку членів Наукової ради РВІТ сучасна війна Росії проти України — це спроба остаточного розгрому українського націоналістичного підпілля, яке частково вціліло після завершення Другої світової війни й прийшло до влади в Києві. Співробітники РВІТ намагалися переконати російську громадськість у необхідності переформатування масової свідомості українського суспільства на окупованих територіях шляхом боротьби з політикою декомунізації та дерусифікації. В рамках цього завдання РВІТ активно сприяло у відновленні найбільшого радянського військового меморіального комплексу «Савур-Могила» на території так званої Донецької народної республіки (ДНР). З метою легітимації війни проти України меморіал доповнили зображеннями, присвяченими незаконним військовим формуванням ДНР, які воювали проти Збройних Сил України у 2014 р. Також РВІТ висловило пропозиції щодо знищення української системи історичної освіти з метою формування «нової української ідентичності», лояльної до рецепції офіційної моделі російської колективної історичної пам'яті про Другу світову війну. Таким чином, на початку XXI ст. стрижневою ідеєю російської мнемонічної війни стало використання колективної історичної пам'яті про Другу світову війну для створення штучного образу «українського нациста» і формування в населення держави-агресора готовності схвалити її збройну експансію.